

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא לח.

עין משפט נר מצוה

נא אמי פ"ז מהלכות
ס"ט הל' יד טו"ע
י"ד פ"י רפג טע"ף ג'
נב ג' מ"י פ"ה מהל' פ"ב
הנמורה הל' ה':

תורה אור השלם

1. קרות בתינו ארזים
רהיטנו ברותים:
2. זכר צדיק לברכה
ישם רשעים יקב:
3. כל הנקרא בשמי
ולכבודי בראתיו יצרתיו
אף עשיתיו:
4. ונבבשה הארץ לפני
?? ואזר תשבו והייתם
נקיים מן ומשואל
הייתה הארץ הזאת
לקם לאנשי יקב??
5. כל פעל ה' למענהו
וגם רשע ליום רעהו:
משלי טו ד

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה נסיונות
וכו' (אם שכן ואלו
שמות) י"ב ה"ח יתק
עשה ממנו דבור נפ"ע
וקו"א אלעזר כמון הטמוד
לדמר הס"ס אם שכן
ונפסד רש"י דהיינו מה
לדמיו ואלו כי עשיתם להם
שכן לא כתיב נקרא.
יעו"ה כי האמת שם:

לעני רש"י

פורט"ו [פורט"ו]. נמל.

מוסף רש"י

לכבודו. למענו (אבות פ"ו
ה"י).

רבינו חננאל

ואלו לגנאי בית גרמו לא
רצו ללמד על מעשה להם
הנשים. ולא היו יודעים
לדורות, פ"י כגון רדן בשולי
המחזה [תמיד פ"ו], וכמו
שאוהבים יצא דרית הפת
שהיא חכמה ואינה מלאכה
[נבט ק"ו]. וכן בית
אבטינס דברים ששטות הן.
בר קמ"ב לא רצה ללמד
על מעשה הכתב. מאי
מעשה הכתב (כ) שהיה
נוטל ה' קולמוסין בה'
אבטותיו ואם היתה תיבה
של ה' אחריות דברים ששטות בה'
אחת. כל פעל ה' למענהו.
פ"י פעל ה' ונתן חכמה
לזה יתר מזה, למענהו,

מן אלכסנדריה לפי שלא היו יודעים לרדות מן התנור שלא יאה נשבר
לפי שהוא עשוי כמין תיבה (א) פרוזה כמין ספינה היו יראים לדבוק
מזפנים לתנור ואופין אותו ממחוך: **כפלו להם שרס.** מתרומת
הלשכה: ועל דבר זה מוזכרים אולם לשנה שמעונס נר: **לפטס.**

לכתוש הסמנין ולערבם יפה כמו
שנאמר (שמות ז) ממולט: **לפעלוס**
עשן. שלא היו מכירין בעשש שהוא
מעלה את העשן וזקף ומתמר כמקל:
מיעט כנודס. צמורכן זיתו: **מעלה**
עשן. עשש שהוא מעלה עשן
ראיתי כנגדי: **מגילת סמנין.** שכתובין
זה שמות סמני הקטורת: **מלאן**
אמר צן עזאי. ממעשה צית גרמו
וצית אבטינס שנקשו חכמים לדמותם
ממקומם ולא יכלו: (י) **בשמך**
יקראוך. לא ידאג אדם לומר פלוני
יקפח פרנסתי כי על כרחן צנס
יקראוך לצל ולשזן צמקומך:
ומשלך

לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי יקנור מפני שנעשו בו נסים ויש
אומרים מפני שנחוששתן מוצהבת היתה ר' אליעזר בן יעקב אומר ינחשת קלוניתא היתה והיתה מאירה
כשל זהב: **בתנ"י** ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה להם הפנים של בית אבטינס לא רצו
ללמד על מעשה הקטורת הוגרם בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על
מעשה הכתב על הראשונים נאמר ² זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר ² וישם רשעים יקב: **גמ'** ת"ר ³ בית
גרמו היו בקיאי במעשה להם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים
והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין
מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל
מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר ³ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו ⁴ וחזרו בית גרמו למקומן שלחו
להם חכמים ולא באו כפלו להם שכן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה
⁴ ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד
אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת
כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה
להם הפנים זה ניוונין לקיים מה שנאמר ⁴ והייתם נקיים מה' ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה
הקטורת: ת"ר ⁵ בית אבטינס היו בקיאי במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין
מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר
ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכשמעו חכמים בדבר אמרו ⁶ כל מה שברא הקב"ה לכבודו
בראו שנאמר ⁵ כל פעל ה' למענהו ⁶ וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכן
ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה
והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד
ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח
מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו
ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת הייתי
מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו
כבוד מקום במקומו ומיעט כבודם אמר ר' עקיבא ⁷ (פעם אחת) סח לי ר' ישמעאל בן לוגא פעם אחת יצאתי אני
ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי ⁸ (ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי
נוכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב"ה להחזירה לנו ומפני מה נוכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו
לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר' יוחנן בן גוריון פעם אחת מצאתי זקן א' ומגילת
סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי
כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי
דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך
ומשלך

נסיונות. אם לא שכז אחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא ואלו כי
שנית ואחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא יתן ה' אותך ואחריו ראשי
תיבות עד סוף המקרא ואלו המים ואחריו ראשי תיבות א' (אם שכז ואלו
כי שנית): **לנביא דלסות.** לשער המזרח של העזרה ושל נחשת היו:

נחשול. סערה: והטילו לים. להקל
לספינה: **וכרכה.** חבקה: **לנמלה.**
פורט"ו מקום שהספינות נמשכות שם
ליבשה: **רהיטנו.** לשון דלת שהוא
כאילו כרתו צרית זו עם זו ויש
אומרים צריית ים: **נשפטנו.** כשהשעירו:
קלינסא. מזוקקת וכן שם מין נחשת
והוא נחשת קלל: **מתנ"י** צן לוי.
כלומר מן הלויס: (ט) **פרק.** הכרעת
קול נעמיה: **על מעשה הכנס.** קושך
ד' קולמוסין גד' אצבעותיו וכותב
שם צן ארבע אותיות כאחד: **גמ'**
לדודס. מן התנור: **שהללו.** שצלו

הגהות הב"ח
(א) גמ' כל מה שצדק
הקב"ה לנבדו דלחו
שנאמר כל פעל ה' למענהו
ו"ב וקשה למה להם
טעם זה ח"ל משום
מעלה עשן דהוה ליה
ניסא ריקנות ואם חסר
אחת מכל סממניה חייב
כדאיתא פ"ה דף ק"ג:
(ב) רש"י ד"ה פרק בשיר
הכרעת קול: (א) ד"ה
שהללו ר' כמין כינה
פרוזה או כמין ספינה:
ורקת היו יראים לדבוק:
(ג) ד"ה בשמך יקראוך
כלומר לא ידאג וכו'
על כרחם בשמך יקראוך:
לזה ולישב צמקומך:

(א) [מוספת פ"ב ה"ד],
(ב) ונביא צרייתם הדל
תיבה חוה הוא כפי רש"י
על רש"י. (א) [נמדת פ"ב
מ"ג]. (ד) [סס]. (ב) שקלים
פ"ה ה"א [מוספי פ"ב
ה"ה]. (א) [נבש"א: יחזון].
(א) [עין הגדה זו עש"י
ומתלה שם כמה שניסין].
(ח) [מוספתא פ"ב ה"ו].
(ט) [פ"י פעל ה' ונתן חכמה
לזה יתר מזה למעשה אלא
שלא תהא המלאכה אלא
בני ששאל חפץ ערוך בשם
ר"ח בראשית ל"ג. (א) [נבש"י
לפתא]. (ט) [נ"ל שכתב ושמק
וכ"ל עש"י].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כל מה שצדק
הקב"ה לנבדו דלחו
שנאמר כל פעל ה' למענהו
ו"ב וקשה למה להם
טעם זה ח"ל משום
מעלה עשן דהוה ליה
ניסא ריקנות ואם חסר
אחת מכל סממניה חייב
כדאיתא פ"ה דף ק"ג:
(ב) רש"י ד"ה פרק בשיר
הכרעת קול: (א) ד"ה
שהללו ר' כמין כינה
פרוזה או כמין ספינה:
ורקת היו יראים לדבוק:
(ג) ד"ה בשמך יקראוך
כלומר לא ידאג וכו'
על כרחם בשמך יקראוך:
לזה ולישב צמקומך:

תוס' ישנים

עמד נחשול ב"י. לא מפני
עשה עברה כשהן
למניס כדלמנין כפסי
לגור סס אי אמת חזור אלל
אמת חזור לסחורה ולכניס
האין. והללו שתי
ממעפשת. והע"פ אשה
להלם סס צוים הלכות, מ"מ
מה שאפסד בידו אדם לא
היה הקב"ה רוצה לתקן
שנאמר בכל פעל ה'
למענהו. הלא לא מימין
קול לכבודי בראתיו שאין
כל כך גנאי אם היה מפעל
ואין זה אלא [ומכנה] יתרה
דנטיק, משום דכתיב כל
פעל וגו'. ה"ג בספרים
וקנים ובבבמה ספרים
ומה ראית [ו]הוברת
מעלה [צערו] [תברין]
כנגדו. פ"י אותו עשש
שמעלה עשן כנגדו ויחי
מפני כלאן ולכלן אלא
מתמר ועולה מנקל רחמי
שלא היה סוס אדם מיצר
אלא הם, אלל עשש אחר
מתמר מעלה עשן
מזיקן אג"י אלכסנדריא
שלא חסר צקורת חייב
מיחה. והפריס שמונה
בסם מעלה עשן כנגדו אין
הלשון [מתרון] דהוה עשן
למנין ראיתי על מעלה עשן

אלי. מיהו לו פריס שקלים פ"ה ה"ח] מעלה עשן עומד לגנדי. ובמוספתא [יומא פ"ב ה"ו] כמוב ראיתי כנגדי.
מיהו אולם ספרים דברתי גינסא ראשונה ים לפרס דפריסית. ויש תוספתא שנאמר בה מעלה עשן ואלו כחז בה לא עומד ולא
לראיתו, ודומה שהיה עומד או ראיתי לתמן הלשון, וכדפריסית עיקר. ה"ר אלמנן.

כדי שלא יהיה המלאכה אלא במי שחפץ. מעלה עשן. הסם שנתון בקטורת ומעלה עשנה כמקל שאינה מפצעת לכאן
ולכאן. וכיוון שהגיד ר' יוחנן בן גוריון מה שא"ל אותו זקן שהיה מבית אבטינס, א"ר עקיבא כיון שכונתם לשם שמים
היתה אסורה לספר בגנותן. וכן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך